

Кирик М. А.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ЭМПИРИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РОЛИ МАЛОГО ИННОВАЦИОННОГО БИЗНЕСА В КОНТЕКСТЕ ЭКОНОМИКИ ВЫСОКОРАЗВИТЫХ СТРАН

Резюме

В статье рассматривается роль инновационной деятельности малого бизнеса в экономике высокоразвитых стран. Исследуются причины возникновения и развития инновационного предпринимательства в сфере малого бизнеса. Особенное внимание уделяется государственной поддержке малого инновационного бизнеса.

Ключевые слова: малый инновационный бизнес, развитые страны, национальная инновационная система, инновационный процесс.

Kiryk M. A.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

EMPERICAL FOUNDATIONS OF THE ROLE OF SMALL INNOVATIVE BUSINESS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC DEVELOPED COUNTRIES

Summary

This paper deals with the role of innovation activities of small businesses in the economy of highly developed countries. We studied causes and development of innovative entrepreneurship in small businesses. Particular attention is paid to the state support of small innovative businesses.

Key words: small innovative business, developed countries, national innovative system, innovative process.

УДК 330.341.1 (477)

Кобилянська Л. М.

Академія фінансового управління

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Статтю присвячено аналізу нинішнього стану української науки та можливостям наукового забезпечення інноваційного розвитку України. Виокремлено основні конкурентоздатні напрями наукової діяльності та високотехнологічних видів виробництва на стадії формування нового технологічного укладу у світовому форматі. Розглянуто можливість розвитку вітчизняної науки завдяки участі в міжнародних проектах.

Ключові слова: інноваційний розвиток, міжнародний проект, програма, наукова діяльність, науково-технічне співробітництво.

Постановка проблеми. З огляду на глобальні виклики, перед Україною постало завдання модернізації виробництва, освоєння нових ринків збуту вітчизняної продукції та наукової інтеграції у світову інноваційну систему. Виклики диктують необхідність випереджального розвитку багатьох напрямів української науки навіть у ситуації хронічного недофінансування наукових розробок, низької інноваційної активності підприємств та відсутності попиту на інноваційну продукцію на внутрішньому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційного розвитку досліджували такі закордонні вчені як Н. Бердсол, Дж. Гелбрейт, П. Кругман, М. Портер, С. Роузфілд, Дж. Стігліц, Й. Шумпетер, а також вітчизняні фахівці В. Александрова, А. Гальчинський, В. Геєць, М. Долішній, В. Іноземцев, Д. Лук'яненко, С. Пирожков, Л. Федулова, А. Чухно. Однак низка питань стосовно удосконалення та активізації інноваційної діяльності в Україні наразі залишається невирішеною.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З року в рік спостерігається негативна тенденція недостатнього фінансування

української науки з боку держави та відсутність заходів стимулювання інноваційної діяльності. Участь українських науковців у міжнародних проектах забезпечуватиме додаткове фінансування науково-дослідних робіт, доступ до сучасного технічного обладнання та міжнародних баз даних, рекламу нових технологій чи готової продукції, надаватиме можливість реалізації творчого потенціалу фахівців.

Мета статті. Головною метою статті є аналіз сучасного потенціалу української науки та визначення можливостей розбудови економіки знань завдяки розвитку перспективних напрямів інноваційної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток глобальних відносин визначає місце держав у світовій ієрархії та детермінує розвиток інноваційно спрямованих економік у міжнародному форматі. Конкурентоздатна економіка кожної держави, основою якої є інноваційна складова, менш вразлива до впливу зовнішніх чинників, про що переконливо свідчить перебіг останньої фінансової кризи. Серед найбільш небезпечних глобальних викликів для України – дефіцит природних ресурсів та відсутність ринкових ніш для продукції

українських підприємств, криза глобального економічного управління, формування глобального фінансового ринку, неконтрольовані транскордонні потоки капіталу. Згідно з рейтингом Світового економічного форуму, Україна в 2013-2014 рр. за Індексом глобальної конкурентоспроможності посідає 84 позицію з-поміж 148 країн [1, с. 15]. З огляду на глобальні виклики, перед Україною постало завдання наукової інтеграції у світове інноваційне середовище.

З досвіду багатьох розвинених країн відомо, що на урядовому рівні забезпечується всебічна підтримка діяльності наукового спрямування, зокрема фундаментальних наукових досліджень та розвитку найбільш перспективних напрямів інноваційних розробок у таких сферах, як матеріалознавство, нано-, біо-, аерокосмічні технології, медицина, IT-технології. Незважаючи на значні трансформаційні зміни економічної системи та негаразди з фінансуванням, Україна все ще має достатньо потужний інноваційний та інтелектуальний потенціал у зазначених сферах наукової діяльності.

Нині Україна є повноправним членом EUREKA – Міжнародної інноваційної науково-технічної програми, ініційованої Європейським Союзом, що сприяє обміну науковою інформацією та впровадженню новітніх розробок у наукову, виробничу, економічну та соціальну сфери життєдіяльності суспільства.

Ще одним з важливих кроків наукового співробітництва між Україною та Європейським Союзом стало підписання Угоди про асоційоване членство України в Європейській організації з ядерних досліджень (ЦЕРН). ЦЕРН є провідною міжурядовою організацією та міжнародним дослідницьким центром з вивчення фізики високих технологій. Результатом роботи цієї найбільшої у світі лабораторії фізики високих енергій є підземний круговий прискорювач елементарних часток (так званий Великий адронний колайдер). Нині з ЦЕРН співпрацює 47 українських фахівців [2].

Україною ініційовано створення Українського науково-технологічного центру (УНТЦ) – міжурядової організації з підтримки вчених військової галузі України, до якої нині долучаються фахівці зі США, Канади, Західної Європи, країн СНД. Для України міжнародна кооперація має сенс у сфері розробки та застосування військових технологій подвійного призначення, серійного виробництва продукції.

У форматі 7-ї Рамкової програми з наукових досліджень і розвитку технологій (2006-2013 рр.) Україна посіла друге місце серед країн Східної Європи і Центральної Азії по кількості проектів, що фінансувались за підтримки Комісії ЄС з питань науки та технологій.

Нині розвиток міжнародних науково-технологічних відносин України у перспективних напрямках відбувається у форматі ініційованих Європейським Союзом програм INTAS, COPERNICUS, TACIS. Вітчизняними навчальними установами, науково-дослідницькими закладами та підприємствами надано значну кількість пропозицій для участі у програмі з досліджень та інновацій «Горизонт-2020».

Європейська спільнота зацікавлена у співпраці з українськими науковцями. В рамках різноманітних освітніх та дослідницьких програм лише між вітчизняними вищими навчальними і науковими закладами та аналогічними установами ФРН діє близько 140 угод про партнерську співпрацю. Заслужують на увагу приклади співробітництва

між НТУ «Київський політехнічний інститут» та університетом міста Магдебург, Київським національним університетом ім. Т. Шевченка з низкою закладів ФРН (університети міст Мюнхен, Лейпциг, Констанц), університетами Харкова та Ерлангена-Нюрнберга, Київського національного аграрного університету та Берлінського університету ім. Гумбольдта [3].

Вітчизняними фахівцями зроблено вагомий внесок у розвиток космічної галузі. Зокрема, увагу світової спільноти привертають розробки аерокосмічних апаратів, супутників, ракет-носіїв, а також доробок українських дослідників космосу у таких сферах, як дистанційне зондування Землі, використання нових типів радіаційного захисту, управління космічними апаратами на орбіті. До того ж Україна має потужну виробничу базу, дослідні стенди для апробації інноваційних розробок та значний досвід виробництва систем стартового комплексу, ракет-носіїв, космічних апаратів та їх комплектуючих. Серед провідних установ та виробничих потужностей продукції космічної галузі – Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К. Янгеля, «Південний машинобудівний завод імені О.М. Макарова в кооперації з такими українськими підприємствами, як «Хартрон-АРКОС» (Харків), «Київприлад» (Київ), «Хартрон-ЮКОМ» (Запоріжжя).

За даними Державного космічного агентства України, щорічно укладається понад 400 контрактів на запуски ракет-носіїв. Україна активно співпрацює з Європейським космічним агентством та Національним управлінням з авіонавтики і дослідження космічного простору NASA (США) у сфері космічних технологій, зокрема у розробці розгінних блоків для вантажних ракет та запуску супутників зв'язку. Одним із таких проектів є ініційований США проект «Taurus I» (створення першого ступеня ракети, дослідження земної поверхні з космосу, зондування земних надр), що актуалізується необхідністю вирішення екологічних проблем у глобальних масштабах та видобутку корисних копалин [4].

В рамках міжнародних проектів, окрім Європи та США, налагоджено співпрацю України з низкою інших країн, зокрема Японією, Іспанією, Китаєм, Індією, Бразилією, а в форматі СНД – з Російською Федерацією, Казахстаном. Так, у 2010 р. між РФ та Україною укладено Угоду про співробітництво з метою використання та подальшого розвитку навігаційної системи ГЛОНАСС. Існує спільний проект створення надважкого ракетноносія для польотів на Місяць за участю Російської Федерації, України та Казахстану. У рамках нещодавно затвердженої Міждержавної програми інноваційного співробітництва держав-учасниць СНД на період до 2020 р. співпрацюють представники 8 країн пострадянського простору, розвиваючи науково-технічну співпрацю та кооперацію у інноваційному середовищі на теренах СНД.

Науково-технічне співробітництво України та Росії разом з Норвегією та США реалізується у міждержавному проекті «Морський старт» («Sea Launch») – першому в історії комерційному міжнародному проекті створення та експлуатації ракетно-космічного комплексу морського базування, кінцевою метою реалізації якого є запуск ракет зі спеціальної морської платформи, розташованої в екваторіальній зоні Тихого океану. В рамках даної програми здійснюються заходи щодо виведення на орбіту космічних апаратів американських компаній Space Systems/Loral та Boeing [5, с. 317-318].

Як повідомляє прес-служба Державного космічного агентства України, нещодавно (травень 2014 р.) вкотре відбувся успішний запуск ракети-носія «Зеніт-3SL» українського виробництва для виведення на орбіту телекомунікаційної апаратури. Також у червні 2014 р. було проведено черговий (двадцятий) пуск конверсійної ракети-носія «Дніпро» з виведенням на орбіту тридцяти трьох космічних апаратів таких країн-замовників, як Російська Федерація, Казахстан, США, Канада, Іспанія, Італія, Нідерланди, Японія, Саудівська Аравія. Відомо, що водночас на навколосемну орбіту було запущено розробку НТУУ «Київський політехнічний інститут» – український наносупутник «ПоліТАН» [6].

Значний доробок фундаментальних досліджень мають українські фахівці вітчизняних установ, зокрема Інституту електрофізики і радіаційних технологій НАН України, Інституту ядерних досліджень НАН України, Харківського фізико-технічного інституту НАН України у напрямках досліджень фізики елементарних частинок, ядерної, обчислювальної фізики та радіаційних, радіобіологічних досліджень, фізики конденсованих середовищ (магнітних рідин, розчинів поверхнево-активних речовин, дисперсійних розчинів).

Одним з багатьох перспективних напрямів науково-технічного розвитку є створення нових лазерних технологій та лазерних систем, потужних лазерів для зварювання, різки та обробки металів у машинобудуванні, застосування в електроніці, традиційному приладобудуванні. Серед розробок Інституту фізики НАН України – піроелектричні пристрої для лазерної техніки, лазерні комплекси для вимірювання відстані, оптичні елементи, дистанційні прилади для вимірювання температури, енергозберігаючі пристрої, сучасні технології лазерної різки та мікрообробки [7].

Для проведення експериментальної частини досліджень міжнародного проекту «Комплекс NICA», в якому беруть участь фахівці з понад тридцяти країн світу та сімдесяти наукових установ, Науково-технологічним комплексом «Інститут монокристалів» НАН України запропоновано новітні матеріали – скінтіляційні кристали та пластмаси, з яких виготовляються детектори, а також електромагнітні калориметри та мікрокабелі [8]. Процес автоматичного вирощування кристалів та виготовлення на їх основі детекторів за продуктивністю, надійністю та якістю кристалів не має аналогів у світі. Доробок НТК «Інститут монокристалів» НАН України, до складу якого входить Інститут монокристалів, Інститут скінтіляційних матеріалів та Відділення хімії функціональних матеріалів, дозволяє надалі розвивати такі напрями науки, як мікроелектроніка, нанотехнології, створення лазерних та скінтіляційних кристалів та скінтіляційне матеріалознавство, дослідження процесів росту кристалів і наносистем, нові методи діагностики захворювань, медичне приладобудування [9]. Участь у таких проектах сприяє відродженню та оновленню практично втраченої мікроелектронної бази в Україні. До того ж по мірі впровадження кристалів в медичній практиці з кожним роком збільшується попит на скінтіляційні кристали, сапфірові імплантанти, інструменти для офтальмології, нейрохірургії у США, Японії, Швейцарії.

Вченими Інституту фізики НАН України спільно з колегами Інституту Й. Стефана (м. Любляна, Словенія) створено тривимірний колоїдний кристал. Застосовуючи рідкі кристали у пристроях відображення інформації та досліджуючи складні

гетерогенні системи, фахівці нині мають можливість задавати далекоюсяжний орієнтаційний порядок молекул у рідкому кристалі та змінювати властивості речовин [10].

Надзвичайно перспективним напрямком є напрацювання для створення новітніх біотехнологій та розвитку генетичної інженерії. Інститутом молекулярної біології і генетики НАН України проводиться розробка новітніх біомаркерів, імунохімічних методів діагностики онкологічних захворювань, антивірусних препаратів нового покоління, клітинних біотехнологій, протитуберкульозних засобів, створення електрохімічних та оптичних біосенсорів для потреб медицини, контролю якості харчових продуктів, моно- та мультибіосенсорів для моніторингу довкілля [11].

В Інституті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України ведуться дослідження біологічних та генетичних механізмів життєдіяльності рослинних клітин на молекулярному рівні, розробка наукової бази збереження різноманіття рослин, ведеться моніторинг генетично модифікованих рослин в Україні, вивчення проблем біобезпеки [12].

Глобальні тенденції розвитку світової економіки свідчать про поступовий перехід до інформаційного суспільства, в якому наукове знання та інформація стають визначальними чинниками. У такому суспільстві значна частка валового національного продукту створюється в наукомістких галузях, що безпосередньо виробляють нові знання, інформаційні і телекомунікаційні послуги, а також устаткування для передачі, зберігання і обробки інформації. З огляду на світові тенденції, в Україні необхідно активно використовувати потужні інтелектуальні ресурси української нації та долучитися до створення і розбудови інформаційного суспільства.

В цьому сенсі цікавою розробкою НТУ «Київський політехнічний інститут» є створення національної української грид-системи з можливістю подальшої інтеграції у загальноєвропейську мережу. Аналогічна грид-мережа функціонує в ЦЕРН.

В Україні працюють такі провідні корпорації, як Microsoft та IBM, продукція яких відома всьому світові (операційна система Microsoft Windows, пакет програмного забезпечення Microsoft Office, інше програмне забезпечення, комп'ютерна техніка та комплектуючі).

Серед перспективних напрямів розвитку ІТ-технологій в Україні – розробка і створення української операційної системи, впровадження антивірусних програм українського виробництва з метою забезпечення безпеки телекомунікаційних систем.

Україна має потужний потенціал матеріалознавчої науки у таких напрямках як енергогенеруючі та енергозберігаючі технології, створення функціональних матеріалів для електроніки та діагностичної техніки, оптоелектроніка, створення новітніх композиційних матеріалів, кріотехнології. Новітні розробки українських фахівців привертають увагу світової наукової спільноти в процесі створення інноваційних речовин і матеріалів, живих організмів і видів рослин, розробці і застосуванні ресурсозберігаючих технологій в енергетиці, промисловості і агропромисловому комплексі, вирішення проблем охорони здоров'я і довкілля.

Однак через недостатнє фінансування та підтримку з боку держави лише незначна частка цих досягнень впроваджується у дослідне і, що найважливіше, в серійне виробництво. За даними Державного комітету статистики України, питома

вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт за 2013 рік складала 0,81% ВВП. Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності у 2013 р. були власні кошти підприємств та організацій – 6973,4 млн грн, іноземні інвестиції – 1253,2 млн грн, інші надходження – 1311,3 млн грн, тоді як бюджетне фінансування складало 24,7 млн грн [13].

В Україні функціонує незначна кількість інноваційно активних підприємств. У 2012-2013 рр. лише 13,6% українських виробництв впроваджували інновації. Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі продукції промислового виробництва у 2012-2013 рр. становила 3,3% [12], тоді як у Німеччині аналогічний показник складає близько 70%, у Бельгії – 59,6%, у Чехії – 36,6%. Необхідно зазначити, що у вітчизняній практиці трапляються випадки імітації інноваційної діяльності на підприємствах, тоді як в наукових установах має місце дублювання напрямів виконаних НДДКР та копіювання раніше виконаних робіт чи дослідних моделей.

Наразі в Україні відсутня єдина інноваційна стратегія розвитку економіки. Через хронічне недофінансування наукових досліджень держава неспроможна перетворити науку в рушійну силу розвитку економіки та суспільства. Існує й багато інших проблем, серед яких: низький престиж наукової праці та старіння наукових кадрів; низький рівень сприйняття інноваційної культури серед представників органів державного управління; відсутність системи стимулів наукової, технологічної та інноваційної діяльності для виробників; слабкий захист інтелектуальної власності, застарілі технології та виробничі потужності.

В Україні не створено комплексної системи інноваційної інфраструктури. Основні складові – наукові установи, інноваційні осередки (кластери, технопарки, інноваційні центри), підприємства, фінансові організації функціонують розрізнено та ізолювано одна від одної. Для країни потрібна консолідація зусиль академічних, галузевих наукових установ, ВНЗ та виробництва у поєднанні з ефективною державною підтримкою [14, с. 92-94].

Висновки і пропозиції. Пошук джерел фінансування інноваційних розробок в Україні є надзвичайно актуальним. Однак для виходу на міжнародний рівень співпраці необхідне вирішення низки інших проблемних питань, серед яких: пошук зарубіжних партнерів для впровадження власних розробок; ознайомлення світової спільноти з новими напрямками, проектами та досягненнями українських винахідників; надання достовірної інформації про співробітництво з боку іноземних партнерів, нові гранти та програми навчання, фінансування, обміну досвідом для студентів, науковців. Участь у міжнародних проєктах чи програмах дозволяє частково вирішити такі проблеми.

Новий технологічний уклад набирає обертів у світових масштабах, отже існує можливість перетворення наздоганяючої моделі економічного розвитку України на випереджальну інноваційну модель розвитку економіки. Розбудова економіки знань потребує удосконалення нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності та захисту прав інтелектуальної власності, створення інноваційного середовища, значних інвестицій в науку та людський капітал, формування інноваційної культури розвитку суспільства.

Список літератури:

1. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.
2. Семиноженко В. Соглашение с ЦЕРН – это научная интеграция Украины в Евросоюз / В. Семиноженко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246732688&cat_id=244276429.
3. Офіційний сайт посольства України у ФРН / Науково-технічне співробітництво між Україною та Німеччиною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/science>.
4. Сивокінь П. Україні бракує грошей на космос / Сивокінь П. // Главред [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://glavred.info/archive/2011/11/12/172440-7.html>.
5. Інвестування української економіки : монографія / [С.І. Пирожков, А.І. Сухоруков, О.В. Задорожна, І.А. Шовкун, Н.П. Гончарова]; за ред. А.І. Сухорукова. – К. : Національний інститут проблем міжнародної безпеки, 2005. – 440 с.
6. Офіційний веб-сайт Державного космічного агентства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nkau.gov.ua/nsau/newsnsau.nsf/PressRelizU/81723A62BF238D65C2257CFD002C70A1?OpenDocument&Lang=U>.
7. Науково-технічні розробки Інституту фізики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iop.kiev.ua/about_dev.php.
8. Офіційний веб-сайт Об'єднаного інституту ядерних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://jinr.ru/section.asp?sd_id=64&language=rus.
9. Історія НТК «Інститут монокристалів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.isc.kharkov.com/uk/activity/about>.
10. 3D колоїдний кристал в нематичному рідкому кристалі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iop.kiev.ua/new.php?id=3>.
11. Новітні біотехнології Інституту молекулярної біології і генетики НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/aboutNASU/Documents/ukr/806.htm>.
12. Офіційний сайт Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://icbge.org.ua/ukr>.
13. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
14. Федулова Л.І. Концептуальна модель інноваційної стратегії України / Л.І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87-100.

Кобылянская Л. Н.

Академия финансового управления

ПЕРСПЕКТИВЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ В КОНТЕКСТЕ УСИЛЕНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ВЫЗОВОВ

Резюме

Статья посвящена анализу нынешнего состояния украинской науки и возможностям научного обеспечения инновационного развития Украины. Выделены основные конкурентоспособные направления научной деятельности и высокотехнологичных видов производства на стадии формирования нового технологического уклада в мировом формате. Рассмотрена возможность развития отечественной науки благодаря участию в международных проектах.

Ключевые слова: инновационное развитие, международный проект, программа, научная деятельность, научно-техническое сотрудничество.

Kobylyanska L. M.

Finance Administration Academy

PROSPECTS OF ECONOMY INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE GLOBAL CHALLENGES STRENGTHENING CONTEXT

Summary

The article is devoted to analysis of the Ukrainian science present condition and scientific maintenance possibilities of innovative development of Ukraine. The basic competitive directions of scientific activity and hi-tech kinds of manufacture on the stages of new technological way formation in a global scale are allocated. Prospects of the Ukrainian science development due to participation in the international projects are considered.

Key words: innovative development, international project, program, scientific activity, scientific and technical cooperation.

УДК 330.101

Мазуренко В. П.

Институт міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Проаналізовано сукупність факторів, що обумовлюють виклики та загрози глобальної інформаційно-мережевої економіки. Охарактеризовано теоретичну сутність інформаційно-мережевої економіки та визначено її особливості в сучасних умовах. Визначено, що вплив глобальної конкуренції є найсуттєвішим фактором, що вимагає трансформації систем управління на мікро- та макrorівні, прийняття ефективних управлінських рішень, обґрунтованих з урахуванням особливостей функціонування економічних систем в умовах інформаційно-мережевої економіки.

Ключові слова: інформаційно-мережева економіка, мережева парадигма, глобалізація, конкурентоспроможність, інформаційно-комунікаційні технології, глобальна конкуренція.

Постановка проблеми. Необхідною умовою формування ефективної інноваційної системи в сучасних умовах є її (інноваційної системи) розгляд в якості невід'ємної складової мережевої системи управління, властивій сучасному світу. Новий потужний імпульс мережеві економіці надала глобалізація, що додала інформаційної компоненти до сукупності мережевих відносин сучасної економіки та обумовила формування інформаційно-мережевої економіки як ознаки сьогодення.

Діючи ТНК, глобальні енергетичні компанії, мережеві торгові організації в масштабах світової спільноти, засоби комунікацій в сукупності з появою Інтернету дозволили перенести значну частину економічних відносин у віртуальний простір [1, с. 19-22]. З'явилися інтелектуальні технології, що пов'язують віртуальний і реальний простір з властивими їм економіками єдиною мережу. Новими стали вузли мереж – структури, що визначають правила поведінки учасників економічних

відносин. Користувачі реальних та електронних мереж прагнуть до об'єднання матеріальних, фінансових, управлінських ресурсів, що дає можливість створення високоліквідної доданої вартості у вигляді проривних технологій, товарів і послуг.

Процес формування глобального економічного середовища відкриває принципово нові можливості в різних сферах соціально-економічної діяльності людини і призводить до формування нової парадигми існування та розвитку економічної системи – інформаційно-мережевої парадигми [2; 3], яка заснована на інтенсифікації використання мережевого і інформаційного потенціалів суспільства як ресурсу його сталого розвитку. Застосування на практиці принципів інформаційно-мережевої парадигми забезпечує значне підвищення ефективності діяльності суб'єктів економіки в порівнянні з матеріальним виробництвом індустріального суспільства. Натомість діяльність в нових умовах мережевої економіки пов'язана з